

تاریخ و فرهنگ مامانہ

www.ketab.ir

محسن مؤمنی

به کوشش محمد کارگر شورکی

به سفارش و حمایت گنجینه‌ی پژوهشی فاطمة الزهراء عليها السلام

گنجینه‌ی پژوهشی فاطمة الزهراء
فیها کتب، قیمہ

سرشناسه:	مؤمنی، محسن، ۱۳۶۶-
عنوان و نام پدیدآور:	تاریخ و فرهنگ هامانه / محسن مؤمنی؛ به کوشش محمد کارگر شورکی؛ به سفارش و حمایت گنجینه‌ی پژوهشی فاطمه الزهرا علیهما السلام.
مشخصات نشر:	مشهد: قاف مشهدالرضا (ع)، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری:	۲۳۲ ص.: مصور.
شابک:	978-600-6595-65-8
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
موضوع:	شهیدان -- ایران -- هامانه
موضوع:	Martyrs -- Iran -- Hamaneh
موضوع:	هامانه -- آداب و رسوم و زندگی اجتماعی
موضوع:	Hamaneh -- Social life and customs
شناسه افزوده:	کارگر شورکی، محمد، ۱۳۵۱ -
شناسه افزوده:	گنجینه پژوهشی فاطمه الزهراء (س)
رده بندی کنگره:	۲۱۲۷DSR
رده بندی دیویی:	۹۲/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی:	۵۹۶۸۵۲۴

تاریخ و فرهنگ هامانه

نویسنده: محسن مؤمنی

به کوشش محمد کارگر شورکی

صفحه‌آرا و طرح جلد: علی برهانی

چاپ اول ۱۳۹۸ / ۱۰۰۰ نسخه / وزیری

ناشر: انتشارات قاف (مشهدالرضا ع)

چاپخانه: دانشگاه فردوسی مشهد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۵۹۵-۶۵-۸

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

نشانی: تهران: خیابان انقلاب، اول کارگر جنوبی، کوچه روانمهر، بن‌بست دولتشاهی، پلاک ۱، طبقه دوم، واحد ۱۰ (ایده‌پرداز)

تلفن: ۰۲۱۶۶۹۶۶۷۶۵ - ۰۹۱۲۷۹۸۰۸۱۹

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۵.....	فهرست مطالب
۹.....	دیاچه
۱۱.....	پیشگفتار
۱۵.....	موقعیت جغرافیایی
۱۶.....	تاریخچه
۱۹.....	آب و هوا
۲۳.....	کوه‌های هم‌جوار
۲۷.....	مردم‌شناسی
۳۰.....	جمعیت
۳۱.....	معماری روستا
۴۸.....	جاذبه‌های طبیعی
۵۲.....	حیات وحش
۵۲.....	گیاهان دارویی
۵۳.....	آب‌نیه قدیمی
۵۵.....	مساجد روستا
۶۳.....	انتمی جماعات
۶۶.....	مناجات خوان
۶۷.....	خادم و مؤذن
۶۸.....	قاری قرآن
۶۸.....	کلیددار و بیرق‌دار میدان

۶۹.....	مُلا.....
۶۹.....	چاووشی خوان.....
۷۰.....	شغل اهالی.....
۷۷.....	جایگاه‌ها و مسئولیت‌ها.....
۷۷.....	خان.....
۷۷.....	کدخدا.....
۷۷.....	مدیر.....
۷۸.....	طبابت.....
۷۹.....	حمامی (حمونی).....
۸۱.....	چوپانی.....
۸۱.....	آسیابان.....
۸۲.....	مُقنی.....
۸۲.....	میراب.....
۸۲.....	نانوا.....
۸۲.....	مناصب دولتی.....
۸۷.....	آداب و رسوم.....
۸۷.....	عید غدیر.....
۸۸.....	اموات.....
۸۸.....	عید نوروز.....
۸۸.....	ازدواج.....
۹۰.....	مراسم مذهبی.....
۹۵.....	شهدا.....
۹۵.....	۱- پاسدار شهید غلامرضا رجبی.....
۹۸.....	۲- طلبه شهید محمدرضا رجبی.....
۹۹.....	متن وصیت نامه شهید محمدرضا رجبی.....
۱۰۰.....	۳- شهید غلامرضا صادقیان.....
۱۰۰.....	۴- سرباز شهید فرهاد مؤمنی.....
۱۰۲.....	۵- پاسدار شهید حسین مؤمنی زاده.....
۱۰۲.....	۶- بسیجی شهید بمانعلی یاسیان.....
۱۰۴.....	۷- بسیجی شهید محمدحسین مؤمنی.....
۱۰۷.....	۸- بسیجی شهید بمانعلی پورمند.....

۹- بسیجی شهید محمد حسن رجبی	۱۰۷
۱۰ و ۱۱- شهیدان محمدرضا و علی محمد حاجی صفری	۱۰۸
۱۲- بسیجی شهید محمد علی رجبی	۱۰۹
۱۳- بسیجی شهید محمد حسین تقی زاده	۱۱۰
۱۴- پاسدار شهید علی محمد شکری هامانه	۱۱۶
موزه‌ی مردم شناسی هامانه	۱۱۸
اسناد و مدارک	۱۲۷
کتب خطی	۱۲۷
کاشی نوشته ها	۱۳۰
سنگ نوشته ها	۱۳۴
ظرف نوشته ها	۱۳۷
اسناد موقوفات	۱۳۹
اسناد ازدواج	۱۴۵
اسناد املاک	۱۶۵
نکات مهم	۲۰۴
ضمائم	۲۰۵
مصاحبه‌ی نویسنده با حاج محمدرضا مؤمنی	۲۰۵
اشعار	۲۲۱
منابع	۲۳۱

دیباچه

فرهنگ را باید پدیده‌ای زنده و پویا دانست که در طول تاریخ تمدن بشر همراه او رشد کرده و همپای وی به فراز و نشیب افتاده است؛ با انسان زندگی کرده و همچون آواز حوادث مختلف آسیب دیده است؛ گاه برایش پیشرفت و سعادت به ارمغان آورده و زمانی عامل عقب ماندگی و نگون بختی‌اش بوده است؛ فرهنگ بدون انسان شکل نمی‌گیرد و انسان بدون فرهنگ معنا نمی‌یابد.

نوشتن از فرهنگ، این همزاد همیشگی بشر، ساده نیست مخصوصاً اگر بخواهی زوایای تاریک و گوشه‌های پنهان آن را از گرد و غبار زمان پاک کنی و تصویری آینه‌وار از جلوه‌های ناب آن برای آیندگان بیافرینی. اثر حاضر با چنین هدفی می‌کوشد تا ابعاد و عناصر مختلف فرهنگ و تاریخ یکی از روستاهای باستانی دیار پر رمز و راز یزد را بازشناسی و معرفی نماید.

نویسنده در این مجموعه با نگاهی پژوهشگرانه، لایه‌های مختلف زندگی مردم هامانه را مورد بررسی قرار داده است تا آنچه به عنوان میراثی ماندگار از ساکنان این سرزمین قابل ثبت و معرفی هستند، به شیوه‌ای منظم، گردآوری و گزارش شوند. در این میان به آداب و سنن جاری در متن زندگی اهالی این آبادی توجهی ویژه صورت گرفته است و در ارائه مصادیق بارز آن وسواسی عالمانه به کار رفته است.

ضمن تشکر و سپاس فراوان از روحانی عالی قدر، پژوهشگر جوان، نویسنده‌ی توانا محسن مؤمنی که این کتاب حاصل تلاش و پژوهش میدانی و مطالعه‌ی کتابخانه‌ای ایشان است، بر خود فرض می‌دانم که از دیگر دوستان و یاران همراه نیز؛ سپاس گزار باشم.

۱- دوست عزیز و فعال اجتماعی، بزرگ میراث‌بان فرهنگ و تمدن جناب آقای حاج محمد

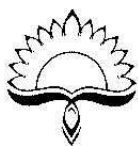
رضا مؤمنی که اگر روی باز و مهرورزی و فرهنگ دوستی ایشان نبود بی شک بسیاری از اسناد، اوراق، تصاویر، اشیاء و ابزار موجود در موزهی مردم شناسی کوهستان هامانه به غارت رفته و به پرتگاه نسیان و دره‌ی فراموشی افتاده بود که هیچ گاه کتاب بدین شکل (مصور و مستند) به سامان نمی رسید.

۲- استاد مهدی قربانی مدیریت محترم نشر قاف مشهد الرضا علیه السلام که چند سالی است بنده و گنجینه‌ی پژوهشی فاطمة الزهراء علیها السلام را مورد توجه خود قرار داده است و کتاب حاضر دومین همکاری شایسته و همراهی بایسته ایشان با بنده است.

۳- خویشاوند محترم سرکار خانم فاطمه تقی زاده که هزینه چاپ و نشر کتاب را به نام و یاد مادر و پدر خود متقبل شده اند.

خداوند عمری دراز همراه با تن درستی به یکایک این بزرگواران بدهاد و امید که بیش از پیش در راه فرهنگ و ادب سهمی به سزا داشته باشند.

گنجینه‌ی پژوهشی فاطمة الزهراء علیها السلام به عنوان حامی معنوی این اثر، امید دارد که از طریق ترویج این رویکرد محققانه به سرزمین تاریخی بزد، شوق به نوشتن و تلاش برای اندیشیدن را در جوانان و آینده سازان جامعه اش تقویت نماید. از خوانندگان گرامی نیز درخواست می شود که راهنمایی و پیشنهادهای سازنده‌ی خود را از طریق بخش «لباط با ما» در سایت اینترنتی «پیشنهاد برتر»^۱ در اختیار گروه تحقیق قرار دهند، باشد که مسیر پیش رو برای تلاش های مشابه آتی را روشن تر سازند. ان شاء الله.

گنجینه‌ی پژوهشی فاطمه الزهراء
فیها کتب قیمه
شهریور ۱۳۹۸، تاسوعا ۱۴۴۱